

STANOWISKO ZESPOŁU EKSPERTÓW KEP DS. BIOETYCZNYCH ODNOŚNIE DO GODNOŚCI OSOBOWEJ I PRAWA DO CHRZTU DZIECI POCZĘTYCH METODĄ IN VITRO

Wobec pojawiających się różnych opinii dotyczących możliwości udzielania chrztu dzieciom poczętym metodą *in vitro*, Zespół Ekspertów Konferencji Episkopatu Polski ds. Bioetycznych pragnie przypomnieć stanowisko Kościoła katolickiego w kwestii sztucznej prokreacji jako metody głęboko niemoralnej, podkreślić prawo dziecka do życia od momentu poczęcia^[1] oraz przedstawić kwestię chrztu tych dzieci.

I. Godność i prawa dziecka od chwili poczęcia

Prawo do życia przysługuje każdemu dziecku niezależnie od tego, w jaki sposób zostało powołane do życia, ponieważ jest ono związane z samym darem życia i z jego godnością osobową. Ludzka natura poczętego dziecka jest też tożsama z naturą wszystkich innych ludzi. W wymiarze naturalnym dziecko jest zrodzone przez rodziców, członków ludzkiej społeczności, i tym samym jest ono wpisane nie tylko biologicznie, ale także ontologicznie w człowieczeństwo ojca i matki oraz we wspólnotę ludzką, w której oni żyją. Zarodek, embryon i płód, jako istota prawdziwie ludzka, ze swej natury domaga się pełnego miłości zaangażowania rodziców oraz ochrony prawnej ze strony społeczności.

Jeszcze głębiej sięgają racje teologiczne dotyczące prawa dziecka do życia. To sam Bóg Stwórca obdarowuje każde dziecko nieśmiertelną duszą właśnie w chwili, kiedy w wymiarze biologicznym zaczyna się jego życie, jako życie konkretnego człowieka. Prawdę tę współczesne Magisterium Kościoła katolickiego wielokrotnie powtarza praktycznie jako dogmat wiary: „Kościół naucza, że każda dusza duchowa jest bezpośrednio stworzona przez Boga”^[2]. Powyższe stwierdzenie oznacza, że życie każdego człowieka od chwili poczęcia (zapłodnienia) przynależy wyłącznie do Boga. Stąd też Pismo Święte zdecydowanie potępia zabójstwo niewinnego człowieka. Już w 4. rozdziale Księgi Rodzaju, w opisie historii Kaina i Abla, czytamy: „Rzekł Bóg [do Kaina]: «Cóżeś uczynił? Krew brata twego głośno woła ku mnie z ziemi!» (Rdz 4,10). Stary Testament proklamuje też

przykazanie „nie zabijaj” jako piąte przykazanie Dekalogu (por. Wj 20,13; 21,2; Pwt 5,17), a w Nowym Testamencie Jezus ogłasza je w Kazaniu na Górze: „Słyszeliście, że powiedziano przodkom: Nie zabijaj! A kto by się dopuścił zabójstwa, podlega sądowi. A Ja wam powiadam: Każdy, kto się gniewa na swego brata, podlega sądowi” (Mt 5,21-22).

Mając na uwadze niezbywalną godność osobową każdego dziecka od chwili jego poczęcia, Zespół przypomina, że ciężkim naruszeniem porządku moralnego jest powoływanie do życia dzieci przy pomocy metod sztucznych. Prokreacji z wykorzystaniem tych metod nie da się pogodzić z godnością dziecka, które w całej procedurze jest traktowane wybitnie przedmiotowo. Jest ono „tworzone” przy pomocy określonej procedury biotechnologicznej na podobieństwo wytwarzania innych istot żywych czy produktów. Zdarza się także, że w odpowiedzi na oczekiwane przez rodziców przymioty dziecka, nie tylko gamety, ale również embriony są odpowiednio dobierane, czyli poddawane procedurze selekcji. W takim przypadku dziecko nie jest chciane dla niego samego (jako wyraz odniesienia się do niego z szacunkiem i miłością) i nie cieszy rodziców ze względu na to, że jest, ale jest chciane w dużej mierze ze względu na pożądane przez nich przymioty. Z kolei tak zwane embriony nadliczbowe są zamrażane, a embriony uznane za zbędne czy oceniane jako nierokujące nadziei na poprawny (prawidłowy) rozwój są niszczone. Zdarza się, że są one także wykorzystywane w eksperymentach medycznych albo w biotechnologii.

Techniki sztucznego rozrodu są też nie do pogodzenia z godnością osobową rodziców. Prokreacja w zamiarze Stwórcy jest owocem intymnego zbliżenia będącego wyrazem ich osobowej wspólnoty. W ramach tego zjednoczenia czynią oni wzajemnie dar z siebie i oboje czynią z siebie dar dla ich dziecka. W ten sposób dają dowód, że traktują je jako równe im w człowieczeństwie i godności. Godność dziecka nie jest mu więc przyznana czy nadana, ale jest tożsama z naturą osobową jego rodziców, dzięki której ono się poczyňa. W ten sposób relacja rodziców i ich dziecka upodabnia się do relacji trynitarnej Ojca z Synem zdefiniowanej w wyznaniu wiary: „[Syn Boży jest] zrodzony, a nie stworzony [przez Ojca], jest Mu współistotny”. Poczęcie dziecka właściwe dla osobowej godności rodziców i na miarę jego godności wykracza poza ramy ich tylko biologicznego zaangażowania i nieodzownie implikuje ich osobową relację, a nie określoną technologię.

Kościół podkreśla też, że niszczenie ludzkich zarodków lub embrionów nie jest moralnie obojętne i w swej istocie nie różni się od niszczenia ludzkiego płodu w zabiegu aborcji czy też od zabicia niewinnej osoby ludzkiej. W ocenie takich czynów należy mieć na uwadze urzędowe wyjaśnienie kan. 1398 KPK podane przez Papieską Komisję ds. Autentycznej Interpretacji Kodeksu Prawa Kanonicznego z 19 stycznia 1988: „uśmiercenie w jakikolwiek sposób i w jakimkolwiek momencie od momentu poczęcia ludzkich zarodków i embrionów, podobnie jak ludzkich płodów, jest tożsame z aborcją”. Interpretację tę zatwierdził Jan Paweł II 23 maja 1988 roku.[\[3\]](#)

II. Chrzest dziecka poczętego w procedurze *in vitro*

Przypomniana wyżej prawda o stworzeniu duszy dziecka i godności osobowej wskazuje na jego powołanie od samego początku do udziału w pełni życia Bożego. Urzeczywistnianie tej prawdy zakłada nie tylko odpowiedzialność, ale wprost obowiązek troski rodziców, najbliższego otoczenia i wspólnoty Kościoła o osiągnięcie przez nie pełni życia nadprzyrodzonego wysłużonego mu przez Jezusa Chrystusa (por. J 10,10; Evangelium Vitae, nr 1-2), który jest dawcą sakramentów świętych uobecniających Jego zbawcze działanie. Konsekwentnie, Kongregacja Nauki Wiary przypomniła nauczanie Synodu w Kartaginie z 418 r. oraz Soboru Trydenckiego, które między innymi „potępiały każdego, «kto utrzymywałby, że nie należy chrzcić dzieci co dopiero urodzonych»”. Z kolei Sobór Florencki w 1442 r. „ganił tych, którzy dążyli do odkładania tego sakramentu i upominał, że «należy jak najszybciej udzielać» Chrztu dzieciom, «przez który zostają wyrwane spod panowania szatana i stają się przybranymi dziećmi Bożymi»”[\[4\]](#).

Kościół uczy więc, że bramą do osiągnięcia pełni życia Bożego jest chrzest święty. Jest on wprost konieczny do zbawienia[\[5\]](#) i stanowi również warunek skutecznego uczestnictwa w pozostałych sakramentach świętych, które obejmują wszystkie ważne momenty życia chrześcijanina oraz gwarantują wzrost wiary. Ich skuteczność nie zależy od woli przyjmującego je człowieka, od świętości szafarza czy też od sposobu otrzymania daru życia, ale od samego ich udzielenia zgodnie z zamysłem Chrystusa i warunkami ustanowionymi przez Kościół.

Mając na uwadze znaczenie chrztu dla zbawienia człowieka, Kodeks Prawa Kanonicznego podkreśla, że „święci szafarze nie mogą odmówić sakramentów tym, którzy we właściwy sposób o nie proszą, są należycie usposobieni i prawo nie zakazuje im ich przyjmowania” (kan. 843 §1 KPK). Podstawowy warunek, który winien być spełniony, aby chrzest święty mógł być udzielony, to „uzasadniona nadzieja, że dziecko będzie wychowane po katolicku; jeżeli jej zupełnie nie ma chrzest należy odłożyć [...], wyjaśniając powód rodzicom” (kan. 868 §1 n. 2) KPK.

Prawo kościelne domaga się także, aby rodzice lub przynajmniej jedno z nich, albo ten, kto ich zgodnie z prawem zastępuje, poprosili o chrzest (kan. 867 KPK) lub wyrazili zgodę na chrzest ich dziecka (kan. 868 §1 n. 1 KPK).

Zdarza się, że dziecko poczęte metodą in vitro jest przysposobione (adoptowane), czy to w efekcie macierzyństwa zastępczego (surogacja), czy to w przypadku przyjęcia przez kobietę embrionu porzuconego lub osieroconego, czy też dopiero po jego urodzeniu. W takich przypadkach Dykasteria ds. Tekstów Prawnych oraz Kodeks Prawa Kanonicznego stanowią, że w rejestrze ochrzczonych należy odnotować, o ile to jest możliwe, dane anagraficzne biologicznych rodziców tego dziecka, w tym również w przypadku macierzyństwa zastępczego dawców gamet. Kiedy te osoby nie są znane, to należy wpisać imiona i nazwiska osób przysposabiających (adoptujących) oraz – przynajmniej, jeżeli tak się czyni w aktach stanu cywilnego – imiona i nazwiska rodziców naturalnych[6].

Ponadto Konferencja Episkopatu Polski dodaje: „w żadnym wypadku w księdze chrztów jako rodzice dziecka nie mogą być wpisane dwie kobiety. Jeżeli dawca nasienia nie jest znany, miejsce ojca pozostawia się puste”[7].

Kongregacja Nauki Wiary wyjaśniła też, że osoba transseksualna, w tym po tranzycji płciowej, nie może pełnić zadania chrzestnego lub chrzestnej „jeżeli istnieje niebezpieczeństwo zgorszenia, niewłaściwego usankcjonowania lub dezorientacji w sferze edukacyjnej wspólnoty kościelnej”. Ponadto stwierdza, że także celem uniknięcia zgorszenia osoba żyjąca w związku homoseksualnym nie może być chrzestnym lub chrzestną, czy też kanonicznym świadkiem chrztu[8].

Powyższe normy uzupełniają i interpretują przepisy prawa kanonicznego, które w całej pełni mogą się odnosić również do dziecka poczętego metodą *in vitro*:

- „Dziecko porzucone albo znalezione należy ochrzcić, jeżeli po dokładnym dochodzeniu nie można stwierdzić, czy zostało ochrzczone” (kan. 870 KPK);
- „Płody poronione, jeżeli żyją, powinny zostać ochrzczone, gdy jest to możliwe” (kan. 871 KPK).

Inne uwagi praktyczne odnośnie do udzielania chrztu zostały przedstawione w Stanowisku Konferencji Episkopatu w kwestii LGBT+ (nr 65nn) i odnoszą się one także do chrztu dziecka będącego pod opieką osób kierujących się ideologią LGBT+, w tym do dziecka poczętego metodą *in vitro* [\[9\]](#). Tak więc Kościół nie akceptuje:

- odkładania chrztu dziecka aż do czasu, kiedy ono samo określi swoją płeć (nr 65);
- nadania dziecku przy chrzcie imienia niezgodnego z jego płcią genetyczną (nr 66);
- odnotowania w księgach parafialnych płci niezgodnej z kryterium genetycznym (nr 68);
- nieokreślenia płci dziecka przy wpisie do ksiąg parafialnych (np. w oczekiwaniu, aż z czasem samo dziecko określi swoją płeć), nawet jeżeli tak postąpiono w dokumentach cywilnych (nr 66);
- dokonywania zmian w księgach parafialnych pozostających w sprzeczności z powyższymi zasadami.

III. Podsumowanie

Zgodnie z powyższymi analizami każde dziecko poczęte w jakikolwiek sposób jest obdarowane godnością osobową i w całej pełni jest podmiotem prawa naturalnego oraz praw cywilnych i kościelnych. Również dla tego dziecka, jak każdego innego człowieka, chrzest jest tak wielkim darem Bożej miłości w wymiarze zbawczym i eklezjalnym, że nikt nie może

mu go odmawiać tylko dlatego, że zostało poczęte z pomocą metod innych niż współżycie intymne małżonków. Jedyne ograniczenia mogą wynikać z przedstawionych wyżej zasad doktryny katolickiej i przepisów prawa kościelnego.

W imieniu Zespołu Ekspertów Konferencji Episkopatu Polski ds.
Bioetycznych

Bp Józef Wróbel SCJ

Warszawa, 20 listopada 2025 r.

^[1] Zob. *Wobec in vitro. Genetyczne, moralne, filozoficzne, teologiczne i prawne aspekty zapłodnienia pozaustrojowego*, red. J. Grzybowski, F. Longchamps de Bérier, Wydawnictwo Jedność, Kielce 2017; *Stanowisko Zespołu Ekspertów Konferencji Episkopatu Polski ds. Bioetycznych w sprawie dopuszczalności aborcji w oparciu o przesłankę zdrowia psychicznego*, Warszawa 4.09.2023; *Aborcja poza etyką i prawem? Stanowisko Zespołu Ekspertów Konferencji Episkopatu Polski ds. Bioetycznych*, Warszawa 03.09.2024.

^[2] Por. Pius XII, *Encyklika Humani generis*, nr 36; Jan Paweł II, *Orędzie życia. Przesłanie Ojca Świętego do członków Papieskiej Akademii Nauk*, 22.10.1996; *Katechizm Kościoła Katolickiego*, nr 366.

^[3] *Pontificia Commissio Codici Iuris Canonici Authentice Interpretando*, Can. 1398, „Acta Apostolicae Sedis”, nr 80 (1988), ss. 1818-1819.

^[4] *Instrukcja o chrzcie dzieci „Pastoralis actio” z 20 października 1980*, nr 6 i 7: „Acta Apostolicae Sedis”, nr 72 (1980), ss. 1137-1156.

^[5] Por. *Katechizm Kościoła Katolickiego*, nr 1277, 1213; KPK, kan. 849.

^[6] Zob. kan. 877 §3 KPK; *Dicasterium de Legum Textibus. Circa l'effetto di varie “questioni di genere” sui registri parrocchiali*. 25.10.2024. Prot. N. 18360/2024.

^[7] Zob. *Stanowisko Konferencji Episkopatu Polski w kwestii LGBT+*, Częstochowa, 28.08.2020, nr 61; *Pontificium Consilium de Legum Textibus. Opinion of Pontifical Council regarding the admission of two non-Catholics as witnesses to baptism and the annotation of persons of the same sex and the so-called “transgender persons” as parents in the baptismal register*. 15.11.2017. Prot. N. 15986/2017.

^[8] Por. *Dicasterium pro Doctrina Fidei. Risposte del Dicastero a S.E. Mons. Negri, Vescovo di Santo Amaro, circa la partecipazione al sacramento del battesimo e del matrimonio da parte di persone transessuali e di persone omoaffettive*. 3.11.2023, „Acta Apostolicae Sedis”, nr 115 (2023), ss. 1422-1425.

^[9] Zob. https://opoka.org.pl/files/24.bkt/09/23/13/091552_sfwM_EpiskopatuPolskiwkwestiiLGBT.pdf.

